

Editorial

Albert Sales

La crisi sembla haver provocat una convergència entre les taxes de pobresa de les dones i dels homes. A Catalunya, la taxa AROPE (*at risk of poverty and exclusion*), que comptabilitza la proporció de persones que viuen en llars afectades per la pobresa econòmica, per la baixa intensitat de treball assalariat o per privació material, segueix sent més alta per les dones que pels homes. Les diferències s'han reduït progressivament dels 4,8 punts l'any 2009 als 0,6 l'any 2015. Per què parlar, doncs, de feminització de la pobresa? I, més enllà de la publicació d'aquest número de Barcelona Societat, per què impulsar una estratègia contra la feminització de la pobresa a la ciutat?

Les autores i els autors dels articles recollits en el número 21 de Barcelona Societat mostren a partir de resultats de recerca, reflexions teòriques i experiències la necessitat d'aproximar-se a l'empobriment i les vivències d'exclusió social amb perspectiva de gènere, trencant amb la ceguesa dels indicadors i amb una concepció excessivament econòmicista dels processos socials.

Els indicadors que prenen com a referència els ingressos de la llar, com la taxa de risc de pobresa o la taxa AROPE, no reflecteixen la distribució interna dels recursos econòmics. Les dades de l'Enquesta de condicions de vida (ECV), però, revelen que en un 62,7% de les llars catalanes és l'home qui aporta els ingressos principals. La posició de desavantatge de les dones en el mercat laboral i una construcció de les polítiques de protecció social basada en les cotitzacions a la seguretat social minva de forma significativa la capacitat de les dones de generar renda. En conseqüència, la mitjana dels ingressos individuals (rendes del treball i altres activitats econòmiques i prestacions socials) va ser l'any 2015

de 17.125 euros entre els homes i d'11.375 euros entre les dones. L'origen dels ingressos familiars determina els riscos socials individuals i, alhora, condiona la capacitat d'apropiació de la renda. Segons l'ECV, un 25,4% de les dones assegura no poder gastar una petita quantitat de diners per a ella mateixa durant la setmana, proporció que en el cas dels homes es redueix fins el 20,8%

La distribució interna dels recursos econòmics de les llars no és l'únic factor que invisibilitza l'impacte de la pobresa en les dones. Una conceptualització excessivament economicista de la pobresa obvia altres aspectes socialment rellevants. El gènere condiona l'accés als recursos culturals, l'autoestima, la disponibilitat de temps, d'espai, la dedicació als treballs no remunerats, la seguretat personal, etc.

Per exemplificar les desigualtats de gènere a l'hora de desenvolupar els propis projectes de vida, podem parar atenció a la disponibilitat i al repartiment del temps. L'Enquesta d'ús del temps (EUT) de 2011 mostrava que els homes dedicaven 62 minuts diaris més de mitjana a l'activitat laboral remunerada que les dones. Alhora, els homes dedicaven 46 minuts més de mitjana que les dones a activitats d'oci i a l'ús dels mitjans de comunicació. Per contra, les tasques de cura de la llar i de la família seguien sent clarament feminitzades, dedicant-hi les dones 112 minuts més de mitjana que els homes cada dia.

El procés de mercantilització i de familiarització d'activitats que abans de la crisi assumien els poders públics té un impacte diferencial en funció del gènere. Reduir serveis que proporcionen suport a les tasques de cura de persones malaltes, persones dependents, i infants, impacta directament

sobre les persones que assumeixen aquestes feines dins la llar. Com ens mostren les autores i els autors, cal millorar les eines per a l'anàlisi de la feminització de la pobresa perquè, malgrat l'evolució d'alguns indicadors, la crisi i les polítiques d'austeritat estan íntimament relacionades amb un increment de les desigualtats de gènere en la distribució dels riscos de pobresa i exclusió social.